

mondatott és kívántatott. De Kemény annyi erővel ismétli, sürgeti és követeli, és az általánosan képzett ember annyi tudásával kapcsolja a testnevelési kívánságokat általános nevelési, társadalmi és állami érdekekhez, hogy érvei új és nagyobb erőt nyernek. De mond újakat is. S a fiatalság összoldalú értékelésére ajánlott módja, az intelligens amatőr typusa, a lelkiek- és szellemieknek a versenyekbe való bevonása — hogy másról ne szóljunk — még foglalkoztatni fogja a gondolkodókat, azokat, kik keresik a helyes haladás útjait és módjait.

Kemény könyve mind azoknak iratott, kikben megvan a társadalmi haladás és művelődés lelkiismerete, tehát a kulturpolitikuskoknak és az elite-embereknek; de főképp és első sorban a tanárvilágnak.

Kovács Rezső.

★

Briefe eines Dollar-Königs an seinen Sohn. Von G. A. Lorimer, deutsch von Olga v. Oppen, 3. Auflage. Berlin, Fleischel 1903, 299 lap.

Az oktató irodalomnak egyaránt értékes és érdekes részét teszik azok az irások, amelyeket a szülők, nevezetesen az apák intéznek gyermekeikhez. A jószág s a tapasztalat legbecsesebb elemei egyesülnek itt, hogy véreinknek a boldogulásra való utat kijelöljük: a legjobbat akarjuk, legigazabban. Kár, hogy Lord Chesterfield híres leveleit még nem ültették át magyarra, mert méltón sorakoznának a mi nagyjaink: Deák, Kölcsey intő és buzdító szövegzei mellé.

Én mindig különösen vonzódtam a pedagógiai irodalomnak ezen legközvetlenebb válfajához s azért mohón kaptam a fenti könyv után, melyet a véletlen sodort utamba: amikor a nyáron Amerikába utaztam, a gőzös könyvtárában akadtam rá. A reklám-izű cím folytán bizalmatlankodva kezdtem forgatni, majd meggyőződve komolyabb tendenciájáról, fokozódó figyelemmel és érdeklődéssel olvastam végig.

Mister John Graham, a dúsgazdag csikágói sertéskereskedő, húsz levelet ír fiának, melyekben őt a Harvard-egyetemtől kezdve kíséri, amint atyja üzletében fokozatosan mind nagyobb állásra tesz szert, míg végre megnősül. Ezekben a levelekben ügyesen vannak összeszőve erkölcsi oktatások, gyakorlati tanácsok, mulatságos és tanulságos apró történetek: megannyi valószínűséggel bíró tapasztalat és igazi amerikai gondolkodásra valló adat.

A tartalom és stílus jellemzésére álljon itt néhány csattanósabb idézet: „Feljebbvaló nélkül senki sem boldogul ebben a világban (82 lap); legkönnyebben úgy szerzünk magunknak ellenségeket, ha barátainkat szerződtejük (104); hogy jó kereskedelmi utazó lehess, három dologra van szükséged: 1. megrendelésekre, 2. több megren-

delésre, 3. még több megrendelésre (134); nem elég, hogy minden rendben legyen, kell hogy ezt külsőleg is mutassuk; a sikernek $\frac{2}{3}$ -ad része azon fordul meg, hogy az emberekkel elhitesük, hogy minden rendben van (175); csak az Uristen engedi meg az embereknek, hogy minden alkotásában gyönyörködjenek (176); két főbűn van, melyet a világ sohasem bocsát meg: a siker és a balsiker (178). Hogy ezekben a levelekben okos fő s olvasott elme forgatta a tollat, már ezekből is kitetszik.

kf.

★

Report of the Commissioner of Education for the year 1902. II.
kötet: 1177—2447. lap.

Ez a kötet,* az utolsó fejezet kivételével, az Egyesült-Államoknak s általában Amerikának oktatásügyével foglalkozik, főleg statisztikai alapon. Az, ami itt táblázatokban össze van hordva és fő szempontok szerint feldolgozva, valósággal imponáló s végeredményeiben a legnagyobb figyelemre méltó. Íme az újvilág iskolaügyének főbb ismertető fejezetei: egyetemek, középiskolák, műszaki-, ipar- és mezőgazdasági intézetek; kézimunka-, kézműves- és kereskedelmi iskolák; dajka-intézetek; gyengeelméjűek és nyomorékok iskoláztatása; gyermekkertek; analfabéták. Mutatóba közlöm a következő statisztikai adatokat. 1902-ben az Egyesült-Államokban volt összesen 17,460.000 iskolalátogató, akik közül 16,479.177 elemi-, 734.760 közép- és 246.063 főiskolákba járt; a középiskolaiaknak nagyobb fele: 409.916 leány növendék volt. A középiskolai tanulók létszáma a lakosság 0.94 százalékának felel meg. Különös figyelmet érdemelnek a reformiskolák, melyek azonban nem tévesztendőek össze a német értelemben vett reformközépiskolákkal, mert rendeltetésük az ipari és kereskedelmi pályára, valamint a háztartásra való előkészítés. Volt 92 ilyen intézet 624 tanerővel és 29.612 mindkét nembeli növendékkel. Az utolsó fejezet vegyes aktuális témákról szól, minők pl. testi fenytés, a mértékletességre való nevelés; coeducation (főleg az egyetemeken, ahol azonban Budapestet hiába kerestük); a nevelés mint a sikernek tényezője stb. Egy kimutatásból látjuk, hogy az amerikai iskolák 1901/2-ben 20,348,739 dollár adományban részesültek; 1871-től kezdve, vagyis 32 éven át az adományok több, mint 291 millió dollára rúgnak. Japánnak iskoláiról, könyvtáiról és folyóiratairól 1877-től máig nyerünk statisztikai áttekintést, mely méltán számíthat ma egyetemes érdeklődésre. A kötetet az elemi oktatás nemzetközi statisztikáját feltüntető táblázatok fejezik be, melyben Magyarország ugyan külön és

* Az I. kötet ismertetését lásd a 177—8. lapon.